

Ponència al Centre d'Estudis

El què, el com i el demés de la meva obra EMPÚRIES

per: **Josep M.ª Ruera i Pinart**

Ve a ésser una situació delicada el parlar públicament de les nostres pròpies obres i encara més si un s'adreça a un culte auditori com aquest que m'està escoltant, però compto a favor meu amb l'amistat que tinc amb tots vosaltres, i que per tant, seran benèvols en la meua fluixetat d'arguments i en el context poc literari de les meves expressions. El conreu de la Música, i més tractant-se del complicat afer de la composició musical, s'abstreu de moltes altres activitats i t'engolfa en un mar d'incoherències que t'obliguen a lluitar assiduament per a trobar-els-hi un significat concret i efectiu. Comptant doncs amb la vostra benevolença permeteu-me explicar a la meua manera (com si parlès amigablement) el sentit de la meua ponència: «El què, el com i el demés de la meua obra EMPÚRIES»

En una conferència que en els anys vint d'aquest segle, va donar l'il·lustre advocat granollerí Josep Coma i Clapés en el Casino de la nostra població, va parlar dels costums i de l'art de l'antiga Grècia quan brillava amb tot llur resplendor aquells fets i aquelles personalitats que són encara avui, guia i admiració del món civilitzat.

No em trobava pas molt lluny de l'ambientació de la meua aimada Hèllade. Aquí mateix, en la meua Catalunya, en un lloc privilegiat de l'Empordà hi resta l'empremta d'aquells benèfics colonitzadors, que uns segles abans de la nostra actual era, saberen trobar el lloc més oportú per a ampliar-hi les seves activitats. Aquest agraciats conjunt de cel, mar, plana i muntanya el batejaren amb el nom (dit en pronunciació catalana) d'Empúries.

En les meves correrries de músic de festa major, se'm presentaren ocasions de visitar les ruïnes d'aquella antiga factoria i allí als peus d'Esculapi, la meua imaginació es desbordava d'il·lusions i de propòsits; i d'aquelles impressions n'en nasqué una sardana que va ésser presentada en l'any 1931 en els Jocs Florals de Girona. Aquesta obra té per títol «Empúries la grega» i vaig començar bé: va obtenir el primer premi. Però jo estava disposat a més, tot ballant-me pel cap aquesta pregunta: si l'esperit grec havia creat aquelles meravelles artístiques, com deuria ser la seva música?

Prou se'm presentaren les facilitats. Hi han molts llibres antics i moderns que m'ajudarien. A la Biblioteca de Catalunya, i assistit per les seves bondadoses bibliotecàries, vaig poder consultar no solament llibres, sinó, a més documents paleogràfics de la música que jo cercava. Poc més d'una dotzena de monuments vocals i instrumentals, que els moderns musicòlegs han pogut descobrir, em donaren constància del què podia ésser aquella música. Una música que ara ens costa de comprendre i ens obliga a fer

un esforç d'adaptació si volem copsar un poc de la bellesa (de l'ethos) de la seva línia melòdica i dels seus ritmes, tan estrictament ajustats als sentiments estètics d'aquella cultura.

Només cal dir que la seva teoria musical era tan depurada i tan vigorosa com ho era la de les seves arts. Qualsevol novetat que un innovador volgués introduir-hi era discutida i jutjada amb el perill d'empresonament si la sentència li era desfavorable. La Música no solament estava, llavors, al servei del culte religiós (com els països orientals) sinó que a més, era una disciplina intel·lectual. L'educació musical havia arribat a ésser obligatòria. A Ateres, Esparta i Tebes, tot ciutadà aprenia a tocar un instrument musical, i a l'Arcàdia era prescrit en les lleis l'estudi de la Música. A les solemnitats religioses (en la diversitat de mites que adoraven) en les commemoracions patriòtiques i en tota classe d'esbargiments populars, en l'àgora i en el teatre, no hi faltaven imponents conjunts corals i instrumentals. El professionalisme musical era respectat i admirat, i podia concórrer en certamens públics on els vencedors eren aclamats i fins convidats a les taules dels reis com a hosts d'honor. Al tocador d'aulos Sakadas se li erigí una estàtua.

No he dit res de nou. Els qui heu llegit i estudiat Pitàgores, Plató i Aristòtil i demés filòsofs i escriptors d'aquelles èpoques ho sabreu més bé que jo.

* * *

Potser m'he allargat massa del temari d'aquesta ponència. Continuo doncs l'història de les meves composicions inspirades en la música antiga grega.

Després del premi de Girona, vaig compondre una obra per a orgue treballada a l'estil grec, obra que va ésser cremada junt amb l'arxiu Parroquial durant l'última gran revolució espanyola. No m'ha vagat refer aquesta composició.

A l'any 1936 fou escollida Espanya per a celebrar-hi el XIVè Festival per a la Música Contemporània. S'escolleix a Barcelona, i en aquest congrés vaig presentar la meua obra «Tres moviments simfònics» inspirada en les antigues modalitats gregues i que d'entre totes les composicions presentades va ésser una de les escollides. El Jurat estava format per eminents personalitats del món musical sota la presidència de l'insigne músic suís Ernest Ansermet. Se m'interpretà en un solemne concert al Palau de Belles Arts per la Banda Municipal que dirigia l'inoblidable Mtre. Joan Lamote de Grignon. Jo mateix la vaig assajar i dirigir interpretada per uns 90 professors, i les crítiques nacionals i estrangeres me la judicaren ben favorablement.

Més tard, l'any 1959, vaig presentar als Jocs Florals Catalans de París, el primer in-

tent d'«Empúries» per a orquestra i cobla, i en una sala de la Sorbona se m'atorgà per aquesta obra el «Premi Pau Casals».

Finalment em vaig proposar acabar «Empúries» passant-hi llargs anys en la seva elaboració, i amb ella se'm concedí el Premi Ciutat de Barcelona 1971.

Sols feia falta l'estrena de l'obra. Gràcies a que el poble granollerí féu la demanda de que la nostra ciutat fos declarada «Ciutat Pubilla de la Sardana 1976», la Comissió Organitzadora del Pubillatge va iniciar en un dels actes l'estrena d'«Empúries». No cal dir l'agraïment que sento per totes les entitats i persones que van fer això possible.

«Empúries» va estrenar-se el dia 2 de maig al Pavelló Municipal. L'Orquestra Ciutat de Barcelona i la Cobla del mateix nom, dirigits per l'eminent Mtre. Antoni Ros i Marbà, formant un conjunt d'un centenar d'executants, me l'interpretaren fidelment, i amb tot i que no eren el lloc ni el moment adequats per a una bona audició, l'obra va poder estrenar-se, cosa per mi molt important.

Diversos aparells magnetofònics ho registraren, i d'entre els que he pogut escoltar, he escollit, per aquesta nit, la registració que m'ha semblat menys defectuosa i més passablement audible, que és la registrada per l'actual President de l'Agrupació Sardanista de la nostra ciutat, en Carles Rovira, que em fa el favor de col·laborar amb mi en aquesta sessió.

No és gens fàcil fer una registració com aquesta ja que són necessaris: una sala adequada i varis canals receptors, a més d'un equip de tècnics rectificadors, etc., i finalment el plècet del director i demés executants.

Espero que vostès seran comprensius i pacients a l'anar escoltant la retransmissió sonora que els oferim avui. Més abans de fer-ho, permeteu-me esmentar les persones que, generosament, van ajudar-me a bastir l'obra abans de la seva execució.

En primer lloc (i espero que ell em perdonarà que jo ho declari aquí) haig de dir que, gràcies a la providencial actitud del Doctor Salvador Llobet, vaig poder servir-me de gent especialitzada per a les còpies del munt de partitures que eren absolutament necessàries per a poder assajar i estrenar l'obra al seu degut temps, i a més els corresponents duplicats per a la seva perdurança.

També regraïo els delicats treballs dels bons amics Amador Garrell i Crescenci López per les fotografies de cada una de les pàgines de la partitura, i pel relligament i enquadernació de les mateixes.

A la direcció de la Casa de Cultura i de l'Hemeroteca, també els agraiexo l'interès i l'amor posats perquè el material orquestral pugui quedar arxivat.